ANY V — *Sabadell 6 Setembre 1891* — NÚM. 216

# LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

**La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan**

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
*Carrer de Madoz, núm. 31 y 35*
SABADELL

**PREUS DE SUSCRIPCIÓ**
Sabadell . . . . . 2 rals al mes.
Fora . . . . . 8 » trimestre.
Un número sol. . . . . 1 »
Anuncis á preus convencionals.

ARCHIVO HISTÓRICO SABADELL

## Á PUNT DE SORTIR

## VOLÚM IV

DE LA

## *Biblioteca de LO CATALANISTA*

# APLECH DE POESÍAS

donadas á llúm en aquest periódich

EN LO QUART ANY DE SA PUBLICACIÓ

Forma un volúm en octau de 160 planas y conté composicions dels següents autors:

J. Abril y Virgili, Victor Balaguer, Bonaventura Bassegoda, Ramon Bassegoda, Pau Bertrán y Brós, Victor Brosa Sangerman, Joaquim Cabot y Rovira, Joseph Calonge, Dámas Calvet, Anton de P. Capmany, Joseph Cortils y Vieta, Modest Durán y Folguera, J. Got Anguera, Angel Guimerá, Ignasi Iglesias, Joseph M.ª Jordá Lafont, Miquel Laporta, Joseph Martí Folguera, Apeles Mestres, Ernest Moliné y Brasés, Pere Muntanyola, Jaume Novellas de Molins, Emili Pascual, Joan Pons y Massaveu, Joaquim Riera y Bertrán, M. Rocamora, Conrat Roure, Joaquim Rubió y Ors, Pau Sans y Guitart, Frederich Soler, Eduart Toda, Jacinto Torres Reyató, Jacinto Verdaguer, N. Verdaguer y Callís.

*Preu:* UNA PESSETA

**Pera 'ls suscriptors: DOS RALS**

Estará de venda á Sabadell en lo Centre de Suscripcions de Llorens Lladó, Sant Pau, núm. 4, y en la Imprempta d' aquest periódich.

# QUART ANIVERSARI

Ab lo present número inaugurém avuy lo **quint any** de la nostra publicació.

Com de costúm, res dirém que siga nou pera 'ls nostres abonats, respecte als propósits que 'ns animan. Tothom sab que desde 'l primer dia hem sabut cumplir sempre los nostres compromisos, y que més aviat nos havem excedit de nostra obligació, pera correspondrer al favor dels enemichs y dels indiferents, que son los més.

Pera demostrarho, no farém sino acomodarnos á la conducta seguida en anys anteriors, reproduhint **Nostre Programa** de tota nostra vida, al qual hem subjectat y volém subjectar constantment las nostras aspiracions.

Tal es lo següent, que deurían saber de cor tots los bons catalans, y que ha merescut sincers elogis del eminent historiador gallego senyor Murguía, qui l' ha considerat com lo més simpátich y contundent dels publicats fins ara.

Díu aixís lo

## NOSTRE PROGRAMA

**Es ben concret y vé indicat en lo mateix títul del periódich. Defensar á la Regió Catalana en tot y per tot, vetllar per sa dignitat, per sos interessos y sos drets que considerém los mes sagrats del mon, propagar son expressiu y categórich llenguatje que 'ns sembla 'l mes armoniós que existeix, despertar sas gloriosas tradicións históricas que á tants héroes y sabis han inmortalisat y enaltir finalment sa llegislació en lo que té de característica apropiada á sas morigeradas y patriarcals costums.**

**Es á dir: fer Catalanisme.**

**Baix tal concepte los nostres esforsos se dirigirán á alcansar la Autonomia de Catalunya que desitjém junt ab la de las demés Regións d' Espanya. Que cada una de ellas puga administrarse lliurement sos respectius bens, fomentantse las sevas fonts de riquesa en proporció á sa conveniencia y necesitat, y valerse de sa propia llegislació y usar son natural llenguatje y disposar de tots aquells ressorts interiors exclusivament seus**

**que pugan afavorir en un ó altre sentit son floreixement y son benestar; pero están lligadas, aixó sí, per un dolcissim llas fraternal de protecció y de defensa baix la mateixa superior gestió de un Poder comú (ab qualsevol dels dos sistemas monárquich ó republicá), mes ab facultats restringidas no més á aquells assumptos d' interés general que afectan al *tot* de la Nació ó be als de las relacions exteriors que son propis del bell conjunt *expontánea* y *voluntariament* organisat ab lo nom de «ESPANYA.»**

LA REDACCIÓ.

*
* *

Després d' aquest nobilíssim **Programa** que vé á ser la quinta essencia dels nostres ideals, poch nos queda ja pera manifestar, com no siga l' assegurar baix paraula d' honor que á son triomf hi hem dedicat inmensos sacrificis, y que no estém pas disposats á planyels mentres creguém que poden servir de profitós exemple y estímul als nostres compatricis.

Lo qual prova que no estém del tot descontents de nostra propaganda. Naturalment que no hem de ser pas tan optimistas que considerém ja afiliat al nostre grupo á tot lo poble catalá. Molt al contrari: motius tenim fundadíssims pera creurer que la gran majoría d' aquest encara está tristament sotmés á la rutina castellana. Díguiho sino sa poch enérgica actitut devant las últims etzegalladas que acaba de fer lo Gobern central: ó sían la modificació en lo trassat del ferrocarril Noguera Pallaresa, y lo funest tractat ab los Estats Units; l' últim dels quals li quadra molt bé al partit unitari que millor sab explotar la poderosa corrent del proteccionisme.

Pero, aixó no obstant, los síntomas del despertament general son tan innegables, que aixó 'ns basta ja de moment pera animarnos á tornar á la lluyta en defensa de Catalunya.

Respecte á la nostra ciutat, las esperansas son encara més fundadas. Los darrers aconteixements políticns hi han dut á nostra ciutat molts desenganys, y aquestos poden y deuhen servir de eloqüentíssima llissó als clarividents. En las eleccions del Municipi y de la Diputació á Corts, no s' ha pogut encara prescindir de la malehida política madrilenya que tot ho empetiteix y rebaixa; pero no es menos cert que en una y altra s' ha parlat molt de cadidaturas *independents* que, si en

realitat no ho son, al volguer semblarho, no han fet més que confirmar la nostre sá criteri, y donarnos la rahó que tant temps se 'ns ha regatejat. Y á judicar per lo que 's presenta, creyém que no es molt llunyá 'l día en que las candidaturas se fagin á Sabadell realment *independents y catalanas*, en la forma y en lo fons, com bé dona dret á esperarho lo recte sentit comú que entre nostres conciutadans vá imposantse més cada día.

¿Nos equivoquém en nostres pronóstichs? Lo temps ho dirá. Sols si cal fer constar que será un gran día pera Sabadell, aquell en que 's pugan veurer ocupats los sillons de son Consistori, no més per administradors de la casa pública, sense cap altre títul de monárquichs, ni republicans, conservadors ni fusionistas. Aquell dia, al suprimirse las eleccions políticas, se esborrará en gran part l' odi de classes, que de la manera més estúpida volen vincular uns quants ignocents y altres tants criminals en la lluyta per las formas de gobern com si aquestas no poguessen ser totas y cada una de ellas absolutistas ó lliberals, morals ó inmorals, segons la gent que las comanda.

¡Ah, quant té que reflexionar encara 'l nostre poble!

## SECCIÓ POLÍTICA

Aquesta setmana, ha sigut setmana d' ovacions políticas.

A Santander 'n Sagasta y á Biarriz y Bagneres de Bigorre 'n Cánovas, tots dos han sentit la mateixa alegría é indentica satisfacció.

¡Ha de ser tan satisfactori pera 'ls dos *ilustres jefes* lo veurers rodejats de gent que 'ls aclama més ó menos interesadament, quant ells saben de sobras que son mereixedors del més enérgich anatema!

Sobre tot 'n Sagasta que no pot viurer sense aquest *entussiasme popular* tan fácil d' adquirir quan no faltan correligionaris despresos y generosos.

Feya ja tants dias que no 'l portavan en triomf al *padre de las libertades públicas*, que l' home 's consumía y 's migrava, trovant á faltar l' entussiasme *expontáni* de *sus queridos españoles*.

Aixó sí, va correspondrer dignament á la ovació que li fou preparada, no obrint la boca pera fer sentir sa veu de mando, ni sos propósits pera 'l pervindrer.

Al costat de 'n Gámazo tenía por de comprometrers. y doná la callada per resposta.

Homes tan conseqüents y tan patriótas, que ni saben hont van, ni 'ls convé que 'ls demés ho sápigan, son dignes de las ovacions que 'ls prodigan los que sols per aixó serveixen.

Dirém que tal vegada es preferible lo mutisme de 'n Sagasta, que no pas las grans promesas de 'n Cánovas, quan se trová en lo mateix cás temps enderrera.

Pera enganyar al pays, que encara en ells confía, ab falsas paraulas de proteccionisme, val més no obrir la boca.

Aixís com aixís, també arribaran al poder pera disfrutar del *turno pacífico de los partidos.*

---

L' ex-ministre sagastí, don Victor Balaguer, no content d' haver renyit ab Catalunya, abandonantla pera seguir á sos correligionaris fussionistas, vol acabar de renyir ara ab los catalanistas.

No d' altre manera s' explican unas paraulas que hem vist insertadas en *La Vanguardia,* en un article donant compte d' una visita al poble de Sant Hilari de Sacalm, y que ha de formar part d' un llibre que 's proposa publicar un dia ó altre.

En ell hi hem vist lo següent: *Un catalanista, (asi se llaman ahora los que antes nos llamábamos simplemente catalanes).....*

Per l' amor de Deu, don Victor, no compari.

Si tots los que avants s' anomenavan simplement catalans, eran com vosté, no vullga suposar que fossin los catalanistas d' allavoras.

O 'ns fará creurer que la política madrilenya li ha fós totas las nocions d' amor á Catalunya, d' aquell amor que li feya exclamar en un moment del que 's deu haver arrepentit tota sa vida.

¡Ay! Castella, castellana.

¡Ay! si 'm trencas l' últim pal.

***

Los catalanistas, los verdaders catalanistas, no cambian lo trajo regionalista que un jorn ab tot cor aceptaren, pera vestirse la llureya de ministre y formar junt ab los succesors dels que 'ns robaren aquellas llibertats en vostres antichs versos tant cantadas, y que consenten avuy aquella usurpació tot procurant fer fonadissas las pocas que 'ns quedan.

Per l' amor de Deu, don Victor, no compari.

Admetem qu'avans s' anomenessin vosté y los que com vosté han pensat sempre, simplement catalans.

Pero avuy, després de la corxorxa ab la gent de la política madrilenya, ni simplement catalans ja poden anomenarse.

Avuy son simplement polítichs.

Aixís ho deu vosté reconeixer, quant diu que AVANS s' anomenavan simplement catalans.

Comprenent ja que AVUY ni aquest sencill calificatiu pot apropiarse.

---

Los diputats y senadors per Barcelona, qu' assistiren á la reunió preparatoria del *meeting* que pensa celebrar lo Foment de la Producció Nacional de la capital vehina, ab tot y ser molt pochs, 's portaren com qui eran.

Segons nostres informes, lo senyor Durán y Bás manifestá en nom seu y dels demés companys de Diputació ó Senaduría, que no volían emetrer la seva opinió, pera gosar aixís de mes independencia quan se tracti l' assumpto en las Cambras.

Valent concepte tenen format aquestos senyors del cárrech que desempenyan.

¿Que 's creuhen per ventura que se 'ls elegeix pera que faigin lo que 'ls dongui la gana, com los senyors Nicolau y Paz en lo del Banch d' Espanya y molts que'n sabem en lo del Códich Civil?

Van molt equivocats los senyors diputats y Senadors per Barcelona si tal creuhen.

Lo cárrech que desempenyan, no es mes que 'l de mandatari de sos convehins ó electors y per lo tant dispost sempre á rebrer ordres é instruccions de tot quan convé als seus interessos.

Vaya uns representants de Catalunya, si tinguessin la independencia pera perjudicarla en nom d' ella mateixa.

Hora es ja de que s' aclareixen aquestas qüestions que tan afectan al bon nom y als interessos de nostra terra.

Sapiguem d' una vegada si Catalunya te verdaders representants ó si no hi ha mes representació que la dels politichs per denigrant que sigui.

Ja estem tips de veurer com nedan y guardan la roba.

Diferentas vegadas nos hem ocupat ab aplauso en las planas d' aquest setmanari de la importancia que van adquirint á Galicia las ideas regionalistas, quals defensors en aquella Regió, germana nostra, travallan infatigablement pera reconquistar los drets furtats per la barroera ma del centralisme.

Tota la prempsa gallega ha dedicat llargas columnas, donant exacte compte dels actes importantíssims celebrats darrerament ab motiu de la celebració en la ciutat del Tuy dels primers Jochs Florals.

LO CATALANISTA, al felicitar als valents campions del regionalisme gallego sent vivament no poder fer de compte propi una detallada ressenya de dits actes, que li priva 'l no haver rebut los dos últims números del esforsat periódich *La Patria Gallega*, qual extrávio nos dol en l' ánima, y no volguent per altre part passar per alt cap dels actes importants del Regionalisme, nos complavem en copiar á continuació l' extensa ressenya qu' en fa nostre estimat colega *La Renaixensa*.

Diu aixís:

## UNA SOLEMNITAT REGIONALISME Á GALICIA

De solemnitat pot calificarse sense por de axagerar l' apat ab que 'ls regionalistas gallegos han celabrat en la ciutat de Tuy lo éxit alcansat per sos primers Jochs Florals. Espayosíssim era lo local en que 's celebrava, severa y apropiadament adornat; en la llarga taula s' hi veya á nombrosíssims regionalistas gallegos vinguts de tots los cantons de la *terriña*, y en lo restant del local la concurrencia hi vessava, composta de las més significadas personas de la localitat, en abundó las senyoras, tot lo més selecte.

Per sa molta extensió no 'ns podém entretenir en la descripció del acte tal com la llegim en lo ben escrit periódich *La Patria Gallega;* consignarém únicament que segons dit colega: «es impossible dar una idea exacta del entusiasme, de la unió, de la alegria y de la febre patriótica que regná en la festa regionalista.»

Naturalment la hora d' exteriorisarse més aquesta febre patriótica devia ésser la dels brindis, hi aixís resultá, ressonant desde aquell

moment los aixordados y continuats picaments de mans y aclamacions ab que espectadors y comensals acullian las manifestacions entussiastas dels que parlavan.

Se pronuncíaren discursos y 's llegiren y fics s' inprovisaren poesias. En tots aquets travalls hi ha una nota dominant, la professió d' amor á la pátria petita; la manifestació d' una esperansa falaguera: la de que las ideas partícularistas han de salvar á no tardar molt la malaventurada Espanya. Y en tots ells hi surt una nota execrant dels sistemas y partits polítichs que tant han debilitat y empobrit á la península, y, com si aixó no fos prou, han imposat la més absurda é irritant de las tiranias á sos habitants. Cal consignar que las afirmacions més radicals eran las que major entusiasme aixecavan, abservació que hem fet també aqui á Catalunya en los meetings celebrats á tot arreu. Lo poble te un fondo de Regionalisme, encara que no tinga esment de quin es lo sistema que 's designa ab tal nom. Quan un orador remou aquest fondo que sembla estar adormit en lo esperit del poble, aquest, com mogut per corrent eléctrica, dona tot seguit mostras inequivocas de son entussiasme y aplaudeix febrosament Aixó constituheix la més ferma esperansa dels que aboguém per lo reconeixement de las patrias petitas: lo poble 's donará un dia compte exacte de lo que sent, y lo dia en que aixó succeheixi será lo dia de nostre triomf.

Iniciá los brindis de Tuy lo senyor Diaz Spuch. Comensá per fer un elogi de Galicia y de sos literats que conreuhan la literatura regional. Se lamentá de que los que treballan per la prosperitat de sa petita patria sian calificats de separatistas y filibusters. Esmentá alguns fets gloriosos que demostran lo contrari y referintse al fonament de las acusacions dels centralistas digué: ¿Y qué demaném en cambi? Lo que al més humil se concedeix: viure. Viure sense que la rapacitat del Fisch nos recordi 'l temps de la Pretura romana; viure arreglant tranquilament las nostras cosas sense que hagin de pendre nota á Madrid dels més insignificants acorts; viure ab art propi, ab literatura regional, viure, en fi, com los pobles lliures ab la santa llibertat del que compleix bonament la missió que Deu li ha senyalat sobre la terra. Acabá expressant son desitj de que tota Galicia desperti vigorosament, escoltant la evocació del poeta que ha guanyat la Flor natural en los Jochs Florals de Tuy.

Lo senyor Cabeza de Leon llegí una poesía gallega de don Nicolau Taboada, explossió en décimas acabadíssimas d' un decidit amor patri. Després de parlar en varias décimas de las acusacions que als regionalistas dirigeixen los homes de Madrid, los hi contesta en una décima molt valenta: que 'ns tornin lo que es nostre y callarém ¿per

qué aqueixa rabia contra nosaltres? ¿per qué 'ns volém administrar los bens que 'ns deixaren los nostres pares y parlar la hermosa llengua dels avis?....»

Lo senyor Fernandez Hervás comensá ab un bell apóstrofe referent á lo que 'l centralisme fa de Galicia. Aquesta regió, de terrer fertil y dotada per la Providencia de totas las magnificencias se veu consumida y aniquilada pels vividors de la política. Y digué tot seguit: «¡Qué hermós espectacle lo d' avans d' ahir en que aplaudirem las grandesas de nostra pátria y plorarem sas desventuras; y qué hermós espectacle aquest d' avuy en que, reunits en fraternal banquet, jurém defensarla com á bons y aguantar ben alta, sense descoratjaments ni vacilacions, la patriótica y redentora bandera del regionalisme! Tot aixó 'm fa concebir la falaguera esperansa de que aviat lluhirá pera Galicia lo nou sol de sa rehabilitació política, social y literaria.» A continuació feu atinadíssimas consideracions sobre la rahó d' ésser del regionalisme, y de sa necessitat. Abominá tot seguit del centralisme, esmentant los sangrents agravis que 'n tenen rebuts las patrias petitas y després d' consignar que aquets agravis cada dia creixen y que pot arribar un dia en que 's fassin insoportables, afegí: «En aquets cassos, per damunt d' aixó que se 'n diu Estat—y repareu que no dich la nació—hi han las petitas pátrias; en aquets cassos lo regionalisme podrá ésser lo que vulgan, mes será lo crit natural, expontani, justificat sempre del oprimit contra l' opressor, de la llibertat contra la tiranía.» Continuá fent consideracions valentas y oportuníssimas; dedicá una entussiasta alusió als regionalistas catalans, y acabá ab alguns brindis, entre ells un per la integritat é independencia d' Espanya que será tant més felis y gran, quan més felissas y lliures sían las regions de que 's compon.

Lo senyor Cabeza de Leon recitá una improvisació poética. Es una alegoria en que 's descriu una verge céltica, avans de dolsa y melangiosa mirada y ayre atractívol, y pacífich, més després arbolant decidida la bandera de las llibertats de la terra, alt lo cap, ferotje la mirada y preparantse á la lluyta, ben disposada á deixarse matar avans que deixarse arrencar ó veurer humillada la gloriosa senyera. La verge céltica es Galicia, los guerrers que decidits la segueixen son los regionalistas.

Lo seguí en l' us de la parau lo Sr. Brañas, lo simpátich y excelent catedrátich de la Universitat de Santiago. Lo seu fou un discurs de doctrina, exposant la llegitimitat y necessitat de la existencia de las pátrias petitas y probant ab numerosos exemples trets de la historia, com Espanya únicament ha sigut forta y gran mentres han subsistit ab vida propia las regions. D' aquest estudi histórich mereix

que s' hi fixi la atenció lo següenl paragraf: «Y vingué la época de las confusions: la confusió de la *unió dels regnes* ab la idea de la *unitat nacional;* la confusió de la *unitat del poder* ab la unitat territorial. Espanya s' hauría salvat y tal vegada arribat á ésser la nació més poderosa d' Europa si hagués conservat sa antiga organisació constitucional; més lo principi de la forsa política y de la concentració real ha triomfat, y Espanya vingué rodant per rápida pendent desde 'ls inquisidors de Felip II als favoritos, baylarins y bruixots de Felip III, Felip IV y Carlos II, y desde 'ls regalistas y clerófobos de Carlos III fins als ministres irresponsables y traidors de Carlos IV y Ferran VII de modo que quan Espanya 's vegé en perill é hi hagué que salvarla en la guerra de la Independencia, tigueren que reviure de sas cendras las vellas nacionalitats, com lo fénix de la faula, y 'ls catalans á Gerona, los aragonesos á Zaragoza y 'ls gallegos á Puentesampayo y Alba de Tormes, sagellaren ab sa sanch generosa 'l triomf y la salvació de la llibertat nacional.»

Lo senyor Brañas ademés en son discurs combaté al cosmopolitisme, y l' acabá ab aqueixas paraulas.

«*Galicia lliure dintre d' Espanya lliure,* aquest es y deu ésser lo lema de nostras banderas, lo saludo de nostres matins, lo adeu de nostres tardes y 'l final de la oració de nostres nits. Res hi ha més gran que l' amor á la pátria, pero tampoch hi ha res més llegítim que que l' odi al mal; per aixó devén odiar als tirans que tot ho absorveixen, als poders que centralisan, als buxíns que enmanillan, y amar ab deliri als que defensan sas llars, als que 's sacrifican per la llibertat y als que ansían saturar ab óxigeno d' independencia la atmósfera de la pátria gallega.»

Lo senyor don Manuel Murguía doná fí als brindis ab un discurs en que hi vessá tot son cor. Los que 'l coneixém y sabém á quin punt arriba la exhuberancia del seu sentiment, no extranyarém que en aquell acte, al veura la expléndida y vigorosa brotada que han tret las ideas regionalistas que ell hi comensá á sembrar, se conmogués tant que lo enrahonar se li fes dificil y 's limités únicament á expressar sas esperansas pel porvenir y á manifestar que son molts y 'ls millors fills de Galicia y no cuatre ilusos los que allá figuran sota la bandera regional.

La festa acaba ab aclamacions entussiastas y vots fervorosos pel triomf de las ideas particularistas. Sa importancia se dedueix ademés per la que li han concedit los periódichs de tots colors de la regió.

Endevant. Rebin nostres corregionaris gallegos nostra felicitació més entussiasta.

# LA CULLITA DE LA SEDA

(PREMI DEL ATENEO MERCANTIL EN LO DARRER CERTÁMEN DELS JOCHS FLORALS DE VALENCIA).

Cru del tot fou l'hivern; més ja la freda
temporada fugí de la tristor,
y Abril ab sa cullita de la seda
remey li brinda al pobre llaurador.

Pluges, y calabruixos y gelades,
quant tenía en lo camp se li han endut;
y, al vindre lo bon temps de les anyades,
rescabalar espera lo perdut.

Quant veu brotar á dolls la verda fulla,
¡quína alegría sent lo pobre vell!
ja los contes se fa, punt per agulla,
de lo que té de traurer del capell.

Y alsant al cel los ulls—"¡Oh, Verge Santa!
¡Feu que tinga un bon any!„ Mitj plorant diu:
Me durán una rella y una manta
quant á Valencia vagen este estiu.

Se casará ma filla Vicenteta,
qu'es tota l'alegría de mon cor,
y així li podré fer á la pobreta
vestit y agulla y arraeades d' or.

Hermosa es com lo sol en lo Mitjdía,
tan pura com la flor del gesmiler:
¡ay! y si jo poguera, la faría
reyna d'Espanya y de lo mon sancer.„

Ab vestit d'esmeralda els camps s'apanyen;
per fí la primavera ha revivat
y'l vell diu als vehins que l' acompanyen;
birbant un cap de fraures tot gelat:

—"Seda no hi ha millor que la melada;
¡voreu en quant s'avive la llevor!
la nora á la parroquia l' ha portada,
y benehida está per lo Rector.

„La boja més polida, la més plena,
la primera que es veja blanquejar,
á la Mare de Deu, com santa ofrena,
li portaré content á son altar.

„Mija lliura de seda de la bona,
si eixim en be, pot fernos cent quartons,
que venuts en Valencia per la dona
nos ha de valdre al Corpus molts doblons.„

E inundat lo bon vell per l'alegría,
se riu, y bota, com si fora un gich;
y els diu á sos companys:—Fins aquell dia
nos queda de ser pobres, ¡Ja soch rich!„

S'aviva la llevor, y á pelar fulla
Vicenteta y son nuvi á l'hora van;
ell puja á la morera y ab gran bulla
omplen y porten la panera gran.

A dormir de la una els cuchs apleguen,
y tots se lleven famolenchs després,
y passegen la fulla y la rosseguen,
y á cada punt aumenten un poch més.

Ja més creixcuts, fan la segon dormida:
¡Qué lluhits y qué hermosos están ja!
—¡"Aixina s'han de fer!„—diu Margarida,
mostrant un dit de sa petita má.

Y els gichs cullen més fulla y la desbroten,
sense parar de dia ni de nit;
de les moreres la verdor agoten
y l'acaben els cuchs en un bufit.

¡S'han llevat de les tres! La fulla broden,
mil adornos en ella dibuixant;
y buscant lo més tendre, pugen, roden,
com en lo prat l'anyell va pasturant.

Nengú para en la casa; tots treballen
fentse mil contes, d'alegría folls,
y agarrats de les mans canten y ballen,
les boques derramant contents á dolls.

Y Vicenteta diu:—"Quant l'hora aplegue,
mes amigues vindrán á treballar;
no n'hi haurá ninguna que se negue
y la escuma traurem y l' alducar.„

"Ya filat lo capell, ¡qué hermosa queda,
guardada dins la caixa, com tresor,
en madeixes finíssimes. la seda,
que forma grossos feixos de brins d'or!„

Y á fer fulla s'en van ab les paneres,
internantse per l'horta, camps á dins;
no ne queda ni un brot en les moreres,
y á demanarla van als bons vehins.

¡Quín tracaleig! Treballen sense tasa,
mes á nengú li dol tan de quefer;

fins la petiteta de la casa
la cullita está fent sobre un paper.

En cuydar tots l'anyada s'entretenen,
de les cuatre ja, la fi, es van á llevar,
y de romer ja á punt les boges tenen
pera que'ls cuchs s'empujen á filar.

Lo pobre vell, sentat en la cadira,
estén les mans y els beneheix á tots,
puig afanyosos treballar los mira
y els ajuda després á llevar brots.

¿No sentíu un remor dalt de l'andana
Com quant está mig l'horta plovisnant?
La menjada es dels cuchs, de bona gana
segueixen tendra fulla rosegant.

Tot va be, tot va be. Ja satisfeta,
á la familia se li alegrá'l cor;
¡sí que podrán comprarli á Vicenteta
vestit, y agulla y arracades d'or!

S'han llevat de les quatre, ja claregen,
y á les boges comensen á pujar;
d'así á poch no hi ha molt: ¡Si no's mosquejen,
será una bendició vorels filar!

Los capellets entre la boja parda
son globos de cristall sense color,
ahon dins se veu lo cuch que filant guarda
la esperansa del pobre llaurador.

Tot va en be, tot va en be... Mes ¡ay un dia
al anar á donarlos á menjar,
veren tots que l' anyada se perdía
sens que nengú ho poguera remediar.

Y plora la familia desolada,
veguent los pobres son caudal perdut,
la cullita de seda tan preada
la traydora negreta se l' ha endut.

Els cuchs aquells tan lluits y tan hermosos,
sens pujar á les boges, tots han mort;
ni hu tant sols n' ha cuallat dels capells rossos;
¡del llaurador quánt negra es la dissort!

Del pobre vell tanta ilusió y tan bella
s' ha tornat ara en lo dolor més viu;
no li durán la manta ni la rella,
ni anirán á Valencia aquest istiu.

¡Pobre familia! Haurá de vendre l' aca
pera poder, llevantseu del sustent,
al amo de la terra y la barraca
pegarli, com es just, l' arrendament.

Lo dineral que se pensaven treure
s' ha desaparegut, ya no 'l vorán;
y ¡ay! lo pitjor de tot es que ja al caure
la mitja paga está de Sant Joan.

¡Senyor! La mala sort quánt infelissos
feu als fills del treball en un bufit!
¡Sols un montó de fem hi ha en los canyissos!
¡En fum de boges tot s' ha convertit!

CONSTANTÍ LLOMBART.

## Á LA MEMORIA DE FRANCESCH TACHER Y BADÍA

Francesch Tacher va neixer en S. Vicents de Junqueras lo dia 30 de Mars de l' any 1853; fill d' una modesta familia, en sa infantesa ja fou dels més aplicats de la escola, als 25 anys se dedicá á la ensenyansa de las primeras lletras; durant la seva carrera consagrava lo temps destinat al descans á conseller d' una gran part de los que nos honravam ab lo títol de sos deixebles puig moltas voltas nos havíam trovat en sa casa varis joves que faltas d' esperiencias recorríam á sos bons consells.

Lo Sr. Tacher á més d' ésser un incansable mestre, era un segon pare pera tots los que 'n sas classes havian aprés las primeras lletras; ¡quants fills de familia li deuhen la seva felicitat y 'l puesto qu' ocupan!

Al dedicar aquesta petita memoria al qu' en vida fou mon inolvidable mestre y conseller, no puch menys de fer coneixer á los lectors de LO CATALANISTA lo molt que per las lletras catalanas avía fet. En sas escolas á tots los que nos quedavam en sa grata companyía fins á las set del vespre, y que nos distingíam dels demés deixebles ab lo nom de "Cole-

gials", nos tenía destinada un' hora á la tarde ó siga de las sis á las set del vespre de cada dia, pera ensenyarnos á traduhir de Castellá á Catalá y de Catalá á Castellá, pera fernos coneixer la diferencia qu' existeix d' una llengua á l' altre; lo dia que no traduiam nos feya escriurer una plana en nostre estimada llengua, qu' ell nos dictava d' una petita historieta catalana; y per últim, quant á Deu nos dirigíam, en catalá també parlavam.

Los amants de nostre parla molt tenim que agrahirli, puig s' imposava á las órdes gobernativas, ab tal pogués veurer que sos deixebles si per escrit á ell se dirigían ho feyan en llengua catalana, quals defectes corretgía ab singular carinyo.

Lo dia 29 del més passat la mort lo feu saparar de nostra companyía, sens que la major part dels que tan l' apreciavam poguessim darli l' últim Adeu. La seva mort clavá en lo cor dels que 'l coneixían y ab s' amistat nos honravam lo fibló de la tristesa. L' honradés va perdrer un de sos més amichs, sos deixebles uu segon pare, y los pobres un ser caritatiu.

Lo dia 30 tingué lloch son enterro en 'l que hi assistiren á mes de varias personas distingidas d' aquesta ciutat la majoría de sos companys de carrera dipositant en la caixa que guardará pera sempre las despullas del malaguanyat mestre, una corona ab aquesta inscripció *El magisterio de Sabadell*, sos primitius deixebles també hi dipositaren altra corona ab la següent inscripció *Sus antiguos Discípulos*, los deixebles últimament sortits de sas escolas també donant una prova d' agrahiment al que acompanyaban per derrera volta hi dipositaren un'altra corona ab la inscripció *A nostre mestre, Regoncixement*, paraulas sortidas del fons del cor d' aquells que á son costat havían comensat á veurer lo sol de la virtut, del saber y de la inteligencia.

Al despedirse los acompanyants en la Iglesia lo Rvnt. P. Llauradó al donar las gracias digué que l' esposa perdía un marit modelo, los fills un pare bondadós y los amichs un verdader amich, paraulas ditas en molta justicia.

En nom de tots mos condeixebles envío lo mes sentit pésam á sa desconsolada esposa, fills, mare, germans y germanas, recomanantlos que tinguin confiansa que Deu fará que si l'havem prdut en la terra poguem recobrarlo allá ahont hi tenen estada las ánimas justas y cristianas. (E. P. D.)

ENRICH MIRALLES GUAL.

# CENTRE CATALANISTA DE OLOT

## Certamen Literari de 1891.

### VEREDICTE DEL JURAT.

FLOR NATURAL.—Núm. 79. La tornada del Rossinyol; lema: *Nuestros dolores.*

*Primer Accéssit.*—Núm. 54. La flor del fajol; lema: *Cap de tant bonica*, etcétra.

*Segon Accéssit.*—Núm. 72. Somni d' amor; lema: *A ma esposa.*

*Tercer Accéssit.*—Núm. 85. Missatje; lema: *Lo qui guanyador*, etc.

*Quart Accéssit.*—Núm. 35. Rondalla; lema: *Una vegada...*

*Premi del Ilm. Ajuntament.*—Núm. 48. La sardana. Lema: *Oh tradicions de la terra.*

*Premi del Centre.*—Núm. 65. Lo cavaller de Besalú, sense lema.

*Primer Accéssit.*—Núm. 61. Sant Martí; lema: *Als catalans de Sardenya.*

*Segon Accéssit.*—Núm. 59. Primera invasió francesa; lema: *Gloria á Olot.*

*Premi de D. Joaquim Vayreda.*—Núm. 100. Flor del Cel; lema: *¡Pobreta!*

*Premi dels senyors Berga Vayreda y Companyia.*—Núm. 88. Al Art Cristiá; lema: *Lux mundi.*

*Premer Accéssit.*—Núm. 78. En l' album dels senyors Berga, Vayreda y C.ª; lema: *Fé y Amor.*

*Segon Accéssit.*—Núm. 23. *El Arte Cristiano*; lema: *Sursum corda.*

*Premi ofert per varios joves.*—Núm. 71. L' hereu Roch; lema: *Amor.*

*Premi del Reverent Sr. Párroco.*—Núm. 63. Debers d' un bon patrici; lema: *Fides et Amor.*

Per lo Jurat. Lo Secretari, *Pere Llosas y Badía.*

# NOVAS

Mereix lo nostre més entussiasta aplauso la conducta que de pochs dias á aquesta part s' ha comensat á observar en la escola de noyas que corre á cárrech de las Germanas de la Caritat, en lo benéfich establiment de nostre Hospital.

Fill d' un criteri altament llógich, ditas Germanas han regonegut que las noyas catalanas devían saber llegir correctament la llengua que parlan y qu' han aprés dels llavis de la mare al venir á la vida, y per tal motiu los hi ha sigut entregat pera sa lectura un llibre, titolat *Eloqüencia Catalana*, ahont s' hi llegeixen escullits fragments en prosa y vers, dels més distingits poetas y escriptors de nostra Catalunya.

Aquesta conducta deuría ésser imitada en tots los colegis aixís de noys com de noyas, ab lo qual s' evitarían cassos tant ridículs com lo que succehí quant se doná á llegir á la primera noya la *Eloqüencia Catalana*, que, duas de las Germanas de la Caritat, castellanas, que fa pochs dias han entrat en dita Santa Casa s' extranyaren moltíssim al observar que la noya, catalana, trobava dificultats en la lectura del llibre en catalá sabent llegir correctament en llengua castellana.

Repetim l' aplauso y recomanem á aquellas escolas de nostra ciutat ahont está terminantment prohibit lo catalá, que aprenguin la eloqüentíssima llissó que acaban de donarloshi las Germanas de la Casa de Caritat.

---

Lo dissapte, dia 29 del passat, morí repentinament en aquesta ciutat lo distingit mestre D. Francesch Tacher y Badía. (E. P. D.)

Dels actes de la vida de l'inolvidable mestre nos abstenim de parlarne en aquesta secció, donchs gracias á la amabilitat d'un de nostres mellors amichs ja ho fem detalladament en altra secció.

Sols nos resta enviar á la esposa, mare, fills y demés familia l' expresió del nostre fondo sentiment.

---

En la nit del vinent dimars se donará un expléndit ball de vetlla en los salons del "Centre Industrial„ qual programa vá á cárrech de la reputada orquesta *Furés*, ab aument de músichs de la capital.

---

Traduhim de un periódich madrileny:

"Las desditxas administrativas del general Beranguer arriban ja á lo inconcebible.

Esclatá la revolució de Juliol en Buenos Aires, y cusualment estava Espanya representada en las ayguas del Plata per un barco, y al davant de aquest barco se trobava un home de tant patriotisme y de tantas iniciativas com lo senyor Auñon. Gracias á aquestas causualitats, lo nom d' Espanya quedá allí enaltit y poguerem representar l' honrós paper que en tots los conflictes d' América nos encomana nostra historia.

Desgraciadament ja se saben que han parat totat aquellas nobles iniciativas y aquells aplausos y agrahiments que foren tributats á la bandera espanyola y al brau marino Auñon; en un Consell de guerra y en una presó.

Pero si aquest escandol ha sigut gran li passa al davant ja lo que acava de donar lo senyor Beranger ab motiu de la guerra civil xilena.

Barcos francessos, inglesos, alemanys é italians han estat llarch temps anclats en lo port de Valparaiso en expectació del desenllás que pogués tenir la tragedia dels dos partits en lluyta.

Quant Valparaiso ha sigut pres per las forsas congressistas, los almiralls extrangers s' han ocupat de oferir á la ciutat una alta protecció.

Y be: entre aquets Almiralls no n' hi ha cap d' Espanyol. Entre aquells barcos, á quals banderas ha girat los ulls la gent atribulada, cap representava á la patria espanyola, á la mare pátria, á la terra del Valdivia.

Es verdederament vergonyós.

Mentres lo Ministre de Marina obliga al *Pelayo* á anar de Ceca á Meca fondejant sense cap necessitat en ayguas perillosas, sols pera servir d' adorno en festas d' ociosos mentres fa que 'l *Destructor* s' emplehi en viatjes de simple vanitat, no hi ha hagut un barco que parli á nostres germans y á nostres compatriotas de la única nació que á tota hora deuría estar present en l' ánima d' América.

¿Qué haurán allí pensat de nostra ausencia?

Y avuy més que may deuríam haver tingut representació en las ayguas de Valparaísso.

Ningú ignora quan laboriosa y árduament lográ 'l senyor Marqués de la Vega d' Armijo reanudar ab Xile las relacions trencadas en la memorable guerra del Pacífich. Si ab motiu de la lluyta de Xile ab lo Perú, nostres consells y mediació diplomática foren estimats, fins al punt de resoldrer als xilens á una cordial inteligencia ab Espanya, ¿qué no s' hauría agrait una paraula nostra, un travall qualsevol en favor de la pau.

No ocorregué idea somblant al senyor duch de Tetuan; no pensá tampoch en cosa semblant lo vicealmirall Beranger.

¡Es clar! La política gran y fecunda pera Espanya es la *comidilla de Rotondas* y salons de conferencias..... Si Fulano digué; si Sutano replicá; si Romero torna; si Silvela ha dit

una ingeniositat..... Això y ésser ministre ab lo moro Muza, si 'l moro Muza forma Gabinet, es lo que constituheix la gran política de nostres estadistas de conjunció.„

Lo colega madrileny té rahó: aquesta, y ab altres circuntancias agravants, es la única política de tots, absolutaments de tots los goberns espanyols.

---

En forma de folletí, nostre estimadíssim colega *Lo Somatent*, de Reus, ha comensat á públicar una colecció de poesías, originals de don Adolf Camps y Cortés, qual volúm porta per títul *Versos y Poesías*, acompanyantlas un prólech de don Ramon Pomés.

---

Lo vehí poble de Palausolitar celebrará ab tota solemnitat sa festa major en los días 8 y 9 dels corrents.

---

Accedint als desitjos del *Gremi de Pagesos de Sabadell y sa Comarca* l' Excm. Senyor Alcalde ha donat ordes severas y terminants pera que sian vigiladas las vinyas d' aquesta comarca.

---

Lo *Diario de la Marina* de la Habana corresponent al dia 5 d' Agost, diu:

"*Análissis de vins catalans.*—Lo Dr. D. Francisco I. de Vildósola, per orde del excelentíssim senyor gobernador civil d' aquesta provincia, ha practicat en lo mes corrent varis análissis de vins depositats en los magatzéms de Sant Joseph y en los particulars d' alguns importadors, havent donat un resultat satisfactori aqueixa operació, realisada pel doctor Vildósola en son laboratori histo-químich del carrer de la Habana. Aplaudím lo zel del senyor Gobernador en aquest important ram que tant interés entranya pera 'l poble consumidor, ab fundada raho alarmat davant los perills que ofereixen los vins, producte de fraudulentas manipulacions y de procediments vituperables, ab los quals se destruheix lentament lo salut baix la acció tóxica de las substancias nocivas que solen emplearse en la fabricació del ví artificial.

Lo doctor Vildósola consigna en los certificats que ha expedit dels referits análissis *que 'ls vins que han sigut objecte d' ells son naturals de rahim; que cap d' ells conté substancias tóxicas de las que generalment s' emplean en las adulteracions dels vins y que cap pot ésser calificat de nociu pera la salut.*„

---

Una nova plaga, que pot ocasionar funestas consequencias, acaba duscubirse en las vinyas de Saone y altras de Montpeller. En una visita verificada á las vinyas pel president de la societat d' algricultura d' Herault, s' advertí prop de Celleneuve alguns ceps atacats per una nova malaltía que s' havía senyalat ja. Las fullas se cubreixen de tacas, se tornan grogas y cauhen al poch temps deixant al rahim que no pot acabar de madurar. En altras parts també s' ha vist la mateixa epidemia y en Villefranche s' ha designat baix lo nom de malaltía fisiológica. Del examen de las fullas malaltas resulta estar cubertas d' un teixit com de seda semblat á una trenyina y examinant més detingudament se veu cert número d' animalets que semblan més petits que la filoxera. Son color groch verdós y son modo de viure fan suposar quh 's tracta dels *Acarien* del grupo dels *tretánichs teixidors*, qual estructura anatómica estudia 'l doctor Mr. Donadiu.

---

A Rubí s' está terminant la instalació d' una fábrica d' esperit que s' extreurá del blat de moro y altres grans. Corre la expressada inslació á cárrech de don Lluís Arnal-

do, inventor privilegiat de dos nous procediments pera la sacarifició y fermentació, que per primera vegada s' aplicarán á la producció d' alcohols.

---

Se está preparant en la imprempta d' aquest periódich la publicació del quart volúm de la biblioteca de LO CATALANISTA, que conté, com los primer, segon, y tercer, totas las poesías donadas á llum en nostres páginas durant l' anyada anterior.

Inútil es recomanar la válua que ha de tenir dit llibre, quan ben presentas deuhen tenir nostres abonats las preciosas composicions ab que han honrat á nostre modest periódich los més notables literats que portan avuy dia l' avansada en l' exército de Catalunya.

LO CATALANISTA, al fer ab tant carinyo aquesta colecció de travalls poétichs, creu correspondrer per una part á la atenció de sos il-lustres colaboradors, y 's complau per altra en proporcionalshi á sos constants suscriptors una ocasió magnífica de possehir á un preu lo més módich imaginable (ab 50 per 100 de rebaixa), un aplech de escullidas joyas de la moderna literatura catalana.

---

L' Excm. senyor Gobernador civil d' aquesta provincia ha rebut lo següent telégrama del Ministeri d' Ultramar:

"Subsecretari Ultramar, Gobernador civil.—*Madrid*, 3.—Lo senyor Ministre d' Ultramar, desde San Sebastian m' ordena comuniqui á V. S. lo telégrama següent: Com resolució á la instancia dels carregadors, apoyada per numerosos comerciants d' aqueixa plassa previnch á V. S. que aqueixa Cambra de Comers y Centres, escoltant als interessats, exposi avans del primer de Novembre próxim lo modo de cumplir la Real orde de 8 d' Agost anterior sense que 's paralisi lo comers, quedant desde aquest moment autorisat l' embarch de las mercaderías dintre de dit plasso, ab supressió, per ara, dels certificats d' orígen, y exigint tan sols, declaració en las facturas de procedencia.

Fassi V. S. pública aquesta concessió que será confirmada en lo correu d' avuy„.

---

Las poblacions de Catalunya que celebran sa fira ó festa major durant lo mes actual son las següents: Alcarras, La Bisbal, Granollers, Monistrol de Montserrat, Vilaseca, Sant Llorens Savalls, Badalona, Balaguer, Calaf, Sant Cugat del Vallés, Valls, Viella, Vilamur, Encarn, Isona, Almenar, Cardedeu, La Granalleda, Torroella de Montgrí, Tortosa, Sant Sadurní, Perelada, Santa Coloma, Castelltersol, Vilella, Bagá, Calella, Cassá de la Selva, Barcelona, Mataró, Tortellá, Sant Llorens dels Piteus, Tuixent, Lleyda, Hostalrich, Sampedor, Corsá, Vich, Gosol, Banyolas, Las Cabanyas, Sort, Manresa, Parets del Vallés, Salardú, Berga, Camprodón, Vidreras, Castelló, Santa Coloma de Queralt, Sant Quirse de Besora, Sant Faust de Camcentellas, Barbará de la Conca, Centellas, Pont d' Armentera, Sant Antoni de Calonge, Montbrió, Torredembarra, Arbós, Santa perpétua de Moguda, Beguda, Rubí, Torá, Piera, Agramunt, Riudarenas, Besalú, Oló, Vilanova de Vilamajor, Josa, Sant Andreu de la Barca, Sant Sadurní de Noya, Falset, Viladecans, Gavá, Santuari de Montserrat, Breda, Borjas d' Urgell, Caldetas, Cardona, Cornudella, Guissona, La Junquera, Puda de Montserrat, Llers, Llansá, Martorellas de Mollet, Mora d' Ebro, Montroig, Palau Solitar, Sant Celoni, Solsona, Trémp, Viladrau, Sant Joan de las Abadesas, Horta, Poble Nou, Putxet, Sant Gerbasi de Cassolas, Poble de Claramunt, Cornellá, Cabra, Collbató, Tiana, Lladó, Corró de Vall, La Granada del Panadés, Sant Feliu de Codinas, Espluga, Riudecanyas, Tarragona, Vallirana, Tarrega, Almi, Sarreal, Molinas, Forés, Blancaflor, Albíol, Alforja, Sallent, Almoster, Margalef, Molins de Rey, Os; Patxell, Sarriá, Torroija, Vespella, Artés, La Escala, Cadaqués, Sant Adriá de Besos, Olot y Llinás.

Total 138 corresponentne 39 lo dia 8 diada de la Mare de Deu.

Imprenta y Enquadernacions de J. Comas, Madoz 31 y 35 y Sol 138, teléfono n.º 46.—SABADELL